

Bærekraft

Rapport til UHR-ØA fra arbeidsgruppe bærekraft

Versjon 050221

1. Innledning

a. Bakgrunn og behov

Bærekraftbegrepet ble først brukt av FNs verdenskommisjon for miljø og utvikling. Under ledelse av Gro Harlem Brundtland gav rapporten en definisjon som understreket vårt ansvar for kommende generasjoner:

Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

I denne definisjonen er det lagt særlig vekt på de fattiges behov for å få oppfylt sine grunnleggende rettigheter og skape mulighet for et bedre liv. Samtidig legger den vekt på at det finnes grenser for hva naturen kan levere i dag uten at det går utover hva den kan levere i fremtiden (FNSambandet 2019).

Denne første rapporten fra 1987 har vært så viktig at Gro Harlem Brundtland ble invitert til å skrive prolog da FN gav ut sin Global Sustainable Development Report for 2019: The Future is Now (Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General 2019). Begrepet har bidratt til en kraftfull agenda globalt og i Norge. Google-søk ga 438 000 000 treff på begrepet 'sustainability' og 6 650 000 oppslag på begrepet 'bærekraft'¹.

Det globale samfunnet har gjennom FN valgt to store operasjonaliseringer av bærekraftsmålet. Den første store satsingen var "Millennium Development Goals" (MDG) med 8 delmål. Viktigst var kampen for å redusere fattigdom med avskaffing av ekstrem fattigdom, bedre helse og utdanning. Men MDG hadde også ambisjoner om likestilling og bærekraft for miljø (UN 2015).

Flere av FNs MDG mål gav gode resultat, men få ble nådd 100%. Måloppnåelsen var god for MDG 1 om reduksjon i ekstrem fattigdom, MDG 3 om bedre utdanning for jenter, MDG 6 om reduksjon i malaria og tuberkulose og delvis måloppnåelse for MDG 7C - rent vann og bedre sanitære forhold (vedlegg 2). Også andre mål hadde gode resultater - selv om ikke målene ble nådd. Mange land kunne bla. vise til gode resultat for MDG 4 om redusert barnedødelighet (Malcolm Molyneux 2016).

I 2015 vedtok FN sin "2030 Agenda for Sustainable Development"(UN 2020). Den fikk 17 bærekraftsmål - Sustainable Development Goals (SDG). Denne nye satsingen ble tematisk bredere og stilte nå også omfattende forventinger og krav til rike land.

Figur 1: FNs bærekraftsmål (Regjeringen 2020)

Regjeringen skriver om FNs bærekraftsmål:

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. (Regjeringen 2020a)

I invitasjonen til innspill for en norsk handlingsplan for bærekraftsmålene skriver Regjeringen:

Det er bare ti år til bærekraftsmålene skal være innfridd. Norge har kommet langt i arbeidet med å nå bærekraftsmålene, men også vi har en vei å gå. For at Norges innsats skal bli mest mulig målrettet fremover vil regjeringen utarbeide en handlingsplan for bærekraftsarbeidet i Norge (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2020b).

EU kommisjonen vedtok i 2017 «European Consensus» som skulle gi en faglig-politisk plattform for å følge opp FNs bærekraftsmål (EUKommisjonen 2017):

The consensus reaffirms poverty eradication as our primary development objective, but it also integrates the economic, social, and environmental dimensions of sustainable development and underlines the links between development and other European policies, including peace and security and humanitarian aid.

*The consensus is structured around the '5 Ps' framing the 2030 Agenda:
People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership (vår uth)*

Vår regjering har gitt en sterk oppfordring og entydig oppdrag til sektoren for høyere utdanning i Norge

Bærekraftsmålene gir retning for arbeidet og danner en viktig ramme for [Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019-2028](#). Planen slår blant annet fast at studenter, undervisere og forskere vil være avgjørende bidragsytere i arbeidet for å oppnå bærekraftsmålene. Flere universiteter og høyskoler i Norge har utviklet egne bærekraftsstrategier eller integrert bærekraftsmålene i andre interne strategier. En rekke universiteter har gått sammen i en nasjonal komité for Agenda 2030. (Regjeringen 2020)

Bærekraftsutfordringene er et område der UHR-ØA med sine institusjoner, fagfeller, studenter, undervisningsemner, forskning og formidling kan gjøre en positiv felles innsats. Enhetsmøtet i Bergen i UHR-ØA november 2019 besluttet at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å se på hvordan bærekraftsmålene kan inngå i økonomisk-administrative studier.

En viktig kontekst og startblokk for oppdraget til utvalget var og er UHR-ØA sitt vedtak om nye «Minimumskrav for Bachelor i økonomi og administrasjon (BØA)» (UHR-ØA 2018). Her ble etikk, samfunnsansvar og bærekraft løftet inn som et femte fagområde for bachelor i økonomi- og administrasjon. Nå inviterer UHR-ØA til utvidet satsing på bærekraftsmålene. For å vise kontinuiteten i UHR-ØA sitt arbeid har arbeidsgruppen i flere spørsmål beholdt begrepene 'Etikk, samfunnsansvar og bærekraft' - forkortet til ESAB.

Det er gode grunner til en slik satsing som UHR-ØA har startet og nå UHR følger opp (UHR 2020). Alarmklokkene for menneskeskapte klimaendringer er entydige. FNs klimapanel har advart mot at det kan være vanskelig å nå et mål om max. 1.5 grader temperaturøkning (IPCC 2018, IPCC 2020). En tilsvarende uro er presentert av FNs naturpanel som mente at minst 1 million arter var truet av utryddelse (FNSambandet 2019, IPBES 2019) . Rapporten mener utryddelsen særlig skyldes

“1. Endret arealbruk. Gjennom landbruk, skogbruk og gruvedrift på land, og overfiske i havet er naturlige økosystemer er redusert med ~50 prosent de siste femti år. og 2. Direkte utnyttelse av organismer. Menneskelig rovdrift på dyre- og plantearter har vokst i takt med at verdens befolkning er fordoblet siden 1970, og matproduksjonen har økt” (Sm.st. note 14)

Men i økende grad har tre andre forhold også påvirket artsmangfoldet: 3. Klimaendringer, 4. Forurensning, 5. Spredning av fremmede, skadelige arter til nye områder.

Korona epidemien kan nå også ha resultert i at måloppnåelse for bærekraftsmålene er blitt forsinket, bl.a. arbeidet for reduksjon i global fattigdom (Forskning.no 2020). Tallet på mennesker som er drevet på flukt har aldri vært høyere etter 2. verdenskrig. 1% av verdens befolkning - nær 80 millioner mennesker er definert som flyktninger av FNs flyktningeorganisasjon (UNHCR 2020).

Både i offentlig og privat sektor har det skjedd et paradigmeskifte hva angår interesse for bærekraftsmålene – særlig behovet for et grønt skifte. Finans Norge arrangerte høst 2019 en bærekraftskonferanse der det grønne skifte ble ønsket velkommen (Finans-Norge 2019). I offentlig sektor - både i stat og kommune - er interessen for bærekraft også betydeligⁱⁱ.

Våre institusjoner utdanner beslutningstakere i offentlig og privat virksomhet, samt frivillig sektor for kommende generasjoner. Flere av dem kommer til å få ansvar for å forvalte privat og offentlig kapital som ved valg av investering og driftsbeslutninger. De kommer til å sette dagsorden for samfunnsutvikling og måloppnåelse for bærekraft.. Ny dagsorden og målrettet handling kan bidra til at vi når globale, nasjonale, lokale og virksomhetsspesifikke bærekraftsmål (Jørgensen and Pedersen 2018). Alternativt kan likegyldighet ved kapitalforvaltning eller bruk av pengemakt i strid med SDG-målene, bidra til store ødeleggelser og menneskelig smerte i kommende generasjoner.

b. Kontinuitet eller brudd? – Oppfølging fra rapport om etikk, samfunnsansvar og bærekraft (ESAB) 2018

I 2018 utarbeidet NRØA - Fagkomité for etikk rapporten *Innspill til revidering av BØA-planen til møte 3. og 4. mai 2018* (UHR-ØA 2018). Et av hovedfunnene i rapporten var at det var et bekymringsfullt gap mellom “omgivelsenes forventninger til ESAB-kompetanse og BØA-planens normsetting for samme kunnskapen.” Basert på dette konkluderte komiteen med:

“Ut fra alvoret i de etiske dilemmaer, etiske trusselbilder og forsterkede normer og lovgivninger bør ingen BØA-studenter ha mindre enn 20 stp. som et minimum bør den reviderte planen inneholder et krav om minimum 10 stp. undervisning i ESAB, hvorav minst 7,5 stp. skal dekkes gjennom et eget kurs. I tillegg foreslo utvalget at ESAB ble definert som et fagområde på linje med bedriftsøkonomiske fag, administrasjonsfag, samfunnsøkonomiske fag og metodefag.”

Etikk-komiteens rapport fra 2018 inneholdt også en gjennomgang av institusjonenes faktiske undervisningstilbud og sammenholdt dette opp mot den tidligere BØA-planen.ⁱⁱⁱ Datamaterialet viste at “flere institusjoner har gått utover planens minimumskrav.” Komiteen konkluderte derfor med at “Vi har altså et positivt gap når det gjelder kapasitet for og omfang av ESAB-undervisning.”

Den forrige rapporten synliggjorde et gap mellom omgivelsenes forventninger til institusjonene, men institusjonene forsøkte å imøtegå gapet ved at de fleste hadde et undervisningstilbud som i omfang gikk utover minimumskravene definert i BØA-planen. Dette kan tolkes som om at utdanningsinstitusjonene både forstår behovet for, og viser vilje til å gi større plass til ESAB-faget.

UHR-ØA fulgte opp anbefalingen i 2018, da den nye BØA-planen ble vedtatt samme år. Etikk, samfunnsansvar og bærekraft fikk i den nye planen et omfang på 7,5 - 15 studiepoeng. Dette representerer altså en klar økning fra den forrige planens minimumskravet om 5 studiepoeng. Etikk, samfunnsansvar og bærekraft fikk for første gang plass på listen som det femte fagområde innen økadm-utdanningen på bachelornivå. Den vedtatte BØA-planen nevner også eksplisitt FNs bærekraftsmål.

Årets kartlegging av hvordan handelshøyskolene arbeider med å iverksette FNs bærekraftsmål representerer dermed et naturlig neste steg i prosessen med å ivareta at studentene møter klart definerte læringsmål i BØA-planen.

c. Mandat

Enhetsmøtet i UHR-ØA november 2019 besluttet at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som får i oppdrag å se på hvordan bærekraftsmålene jobbes med i økonomisk-administrative studier. Oppgaver for gruppens arbeid:

- *i første omgang foretar en enkel kartlegging av hvordan bærekraftsmålene gjør seg gjeldende i økonomisk-administrativ utdanning i dag. Har institusjonene egne kurs som omfatter bærekraft eller er temaet integrert i andre kurs?*
- *avgrens det videre arbeidet til de mest relevante bærekraftsmålene og ber arbeidsgruppen vurdere og anbefale hvilke bærekraftsmål de finner det mest hensiktsmessig å fokusere på i sitt arbeid fremover.*
- *Neste fase i arbeidet vil være å avgi en rapport med anbefalinger og tiltak til hvordan man kan inkludere de utvalgte bærekraftsmålene i økonomisk-administrativ utdanning på enhetsmøtet høsten 2020.*

Arbeidsgruppen har valgt å tolke kartlegging oppdraget under overskriftene: *Volum og Tematiske valg* og relevansoppdraget under overskriftene *Smal tilnærming – Bred tilnærming*.

Enhetsmøtet ba videre om at arbeidsgruppen skulle levere sin første rapport på UHR-ØAs møte i mai – fastsatt til 4. og 5. mai ved Høgskolen i Molde. Behandlingen ble utsatt til nytt møte 2-3 november 2020.

Vedlagte kartleggingskjema ble utarbeidet av arbeidsgruppen i dialog også med leder av UHR-ØA Jan Haaland, NHH. Skjemaet ble sendt til institusjonene i UHR-ØA vår 2020. Utsending ble gjort via sekretariatet. Opprinnelig frist 1. april ble utvidet til 15. mai pga. korona-bølgen.

Høst 2020 manglet vi svar fra 4 institusjoner. Derfor ble undersøkelsen sendt ut på nytt til disse institusjonene med frist 8 oktober. Vi mangler fortsatt svar fra NTNU.

Resultatene fra undersøkelsen inngår som Vedlegg 1i rapporten til UHR-ØA til rådsmøtet 2-3 November.

Arbeidsgruppens medlemmer

Arbeidsgruppen som ble oppnevnt:

- Nasjonalt fagorgan for etikk, samfunnsansvar og bærekraft: førsteamanuensis **John Arngrim Hunnes**, UiA
- Nasjonalt fagorgan for regnskap og revisjon: høgskolelektor **Asbjørn Olav Pedersen**, HiOF
- Nasjonalt fagorgan for administrasjonsfag: professorstipendiat **Lise Lillebrygd fjeld Halse**, HiMolde
- Nasjonalt fagorgan for bedriftsøkonomisk analyse: førsteamanuensis **Odd Birger Hansen**, UiT
- Nasjonalt fagorgan for samfunnsøkonomi: førsteamanuensis **Ragnar Øygard**, NMBU
- Studentrepresentant fra NSO **Caroline Erviksæter**
- **Harald Brandsås** er kontaktperson fra Revisorforeningen
- Som leder for arbeidsgruppen oppnevnte UHR-ØA **Tom Skauge** – som også er leder for UHR-ØAs nasjonale fagorgan for etikk, samfunnsansvar og bærekraft.

d. Arbeidsgruppens arbeid

Arbeidsgruppen har hatt 5 digitale møter frem til rapporten ble presentert på UHR-ØA sitt enhetsmøte 2-3.11.20.

Gruppen har fått viktig assistanse fra Institutt for økonomi og administrasjon, HVL ved Anne Birgitte Rodal og Muhammed Nazar som har organisert kartlegging og oppsummering fra kartlegging. Utvalget har også fått viktig hjelp fra UHR-ØA sitt sekretariat ved Hanne-Gerd Nielsen som har stått for kontakt med institusjonene.

2. Institusjonskartlegging UHR-ØA

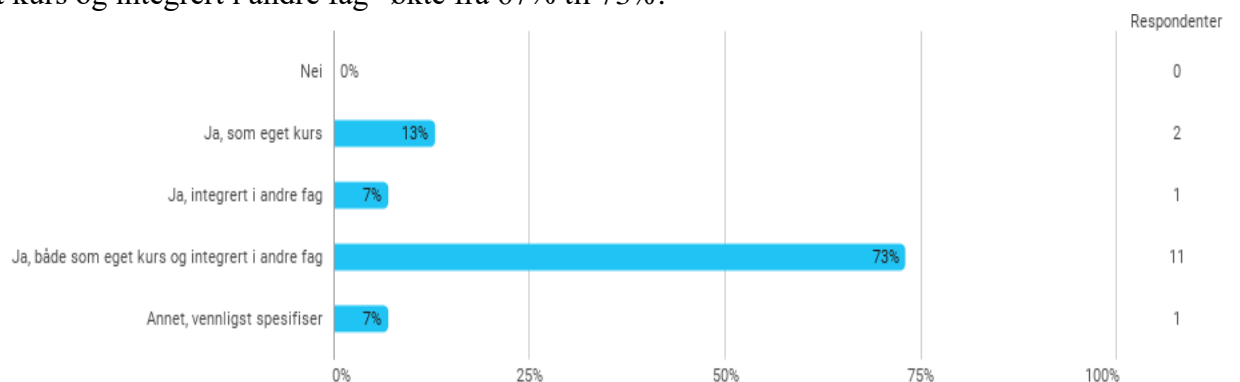
a. Bærekraft i undervisningen - volum

Arbeidsgruppen ble anmodet om å

i første omgang foreta(r) en enkel kartlegging av hvordan bærekraftsmålene gjør seg gjeldende i økonomisk-administrativ utdanning i dag. Har institusjonene egne kurs som omfatter bærekraft eller er temaet integrert i andre kurs?

Alle 15 institusjoner i UHR-ØA har svart på undersøkelsen.

De fleste institusjonene oppgir at de har ESAB både som eget kurs og integrert i andre fag. Fra år 19/20 til 20/21 (Stolpediagram 5) var det bare en liten endring: Kategorien “Ja, både som eget kurs og integrert i andre fag” økte fra 67% til 73%.

Stolpediagram 5 (Vedlegg 1): ESAB integrert 20/21? N=15

Spm 14) Er etikk, samfunnsansvar og/eller bærekraft integrert i planene for bachelorgraden og/eller mastergraden(e) i 2020/2021?

Kartleggingen viste at institusjonene alt i 19/20 - før UHR-ØAs justerte minimumsnormer trådte i kraft hadde 39 ESAB-emner på bachelornivå og 21 ESAB-emner på masternivå. Flest bacheloremner hadde NHH med 11. Flest masteremner meldte BI inn: 6 (Tabell 3, Vedlegg 1)¹. For året 20/21 forberedte institusjonene 7 nye bacheloremner og 3 nye masteremner (Tabell 12, vedlegg 1).

14 av 15 institusjoner oppga at de hadde obligatoriske emner i tillegg til valgfrie (Stolpediagram 2+Tabell 4, Vedlegg 1). For 20/21 viste kartleggingen at 11 av 15 institusjoner hadde planlagt eget emne som var obligatorisk (Stolpediagram 5+Tabell 13, Vedlegg 1).

ESAB-emnene utgjorde 7.5 stp. for de fleste bachelorgradene som er rapportert inn. Mest omfattende var satsingen ved Nord 22.5 stp., NMBU med 17,5 stp. og UiS med 15 stp. NHH skriver: “BØA: 3,75 Stp. (I tillegg inngår ESAB-tema og -problemstillinger i andre kurs.)”. For master varierte dedikerte kurs fra 0 stp. til 10 stp. på Oslo Met og NMBU. Flere rapporterte omfang i området 2-7.5 stp. for 19/20. Nord universitet leverer master i Global ledelse der ESAB-fag teller 52.5 stp. (Tabell 6, Vedlegg 1).

På våre spørsmål om hva som fungerer bra og mindre bra inne ESAB vektlegger vi resultatene fra 19/20. Dette var året de fleste svarene ble gitt. I bedriftsøkonomisk analyse viser kartleggingen at ESAB var *godt* eller *svært godt* integrert i 33% av emnene. I administrasjonsfag og i samfunnsøkonomi var ESAB *godt* eller *svært godt* integrert i 47% av emnene. (Stolpediagram 4, Vedlegg 1).

Vi var også opptatt av hvordan ESAB-kompetansen var forankret på lærersiden. Innen administrasjonsfag hadde 53% av emnene *i stor grad* faste lærerstillinger. I bedriftsøkonomisk analyse var funn 33% og i samfunnsøkonomi 27% (Stolpediagram 4, Vedlegg 1).

For læring på tvers var vi opptatt av hvilke gode og hvilke mindre erfaringer institusjonene har gjort med sine ESAB-emner. Tabell 8 gir noen positive erfaringer.

Institusjonsnavn	Hva synes dere fungerer <i>godt</i> i undervisningen av ESAB?
NMBU	Introduksjonsfagene BUS180, ECN180, INN271, BUS360 og ECN306.
HVL	Studentaktivitet
Høgskolen i Østfold	Det er stort engasjement blant studentene Dyktige lærere Vi har en gruppe forskere som støtter undervisningen i emnet
OsloMet	Vi har kommet i gang og har drevet undervisning i begrenset skala over flere år. Vi ser muligheter til spennende utviklingsarbeid faglig og pedagogisk blant annet i skjæringspunktet mot tradisjonelle øk.adm.-fag som rettslære, samfunnsøkonomi og organisasjon og ledelse.
Universitetet i Sørøst-Norge	At dette er noe som er relativt nytt gjør at det enkelt lar seg integrere på tvers av campuser og programmer. Ingen har eierskap til dette og folk er fleksible. Studentene er også opptatt av dette noe som gjør det enklere i undervisningen.
Høgskolen i Innlandet	
Høgskolen i Molde	Utfordringen ligger i å skille klart mellom det normative og det positive. Om FN-målene er gode eller dårlige mål er et subjektivt spørsmål hvor svaret delvis farges av politisk tilhørighet. Hvilke virkemidler som fører til måloppnåelse er derimot objektive vitenskapelig spørsmål. I den grad man fokuserer på hvilke virkemidler som fungerer er undervisningen god.
NHH	·BØA: Studentene får tidlig en introduksjon til ESAB i programmet (IKE1). Populært kurs. ESAB-temaer også integrert i andre kurs. ·MØA: Har en variert portefølje av ESAB-kurs, tilpasset tematisk for de ulike master profilene. ESAB-temaer også integrert i andre kurs. Studentene får relevante kurs. ·MRR: Integrert del av faget, fremstår dermed som en naturlig del.
Handelshøyskolen BI	Bachelor: Vi tar kontinuerlig hensyn til ESAB i kurs og programutvikling. Det fungerer best om man kan bake problemstillingene inn i relevante kontekster, som del av faglige problemstillinger. I den grad man kan få ESAB inn slik at studentene reflekterer fungerer det godt. Master: ESAB er i økende grad integrert i utvikling av nye kurs/program og i revidering av eksisterende. Alle studentene i MSBU har et eget kurs i ESAB i sitt første år. ESAB undervises ulikt på de ulike spesialiseringer – noen har spesifikke kurs, noen deler av kurs og noen integrerer det mer i den generelle undervisningen gjennom case, eksempler, diskusjon.
Universitetet i Agder	Flere av emnene har det som en helt sentral del av undervisningen - spesielt med case eller eksempler. Det oppleves dog som enklere i noen emner, og da spesielt innen markedsføring, strategi, innovasjon og internasjonal politikk og business. Men det har store endringer det siste året og fra 2020/2021 er det flere som omhandler bærekraftsmålene i sine emner og ser dette som en naturlig del av undervisningen.
UiT Norges arktiske universitet	UHR-ØAs minimumskrav ble identifisert og implementert i 2019. Vi mener at å integrere ASAB i emneporteføljen var den beste måten å gjøre det på. Vi planlegger en evaluering av ESAB i undervisningen når dette har fått virke en stund. Foreløpig har vi ingen konkrete tilbakemeldinger å gi.
NTNU	Praktiske eksempler. Muligheter for bruk av media. Ethiske problemstillinger i økonomi
Nord universitet	Integrert i alle emner på alle nivå. Oppdaterer emneporteføljer og studieplaner mot bærekraftsmålene. Emneansvarlige er bevisste hvordan målene kan integreres i undervisningsaktiviteter. Studenter engasjerer seg i faglige diskusjoner som knyttes opp mot bærekraftsmålene. Emnet bærekraft i praksis er tverrfakultært emne.

Tabell 8 (Vedlegg 1): Velfungerende undervisning i ESAB
Spm 11) Hva synes dere fungerer godt i undervisningen av ESAB

Tabell 9 indikerer noen forbedringsområder. De få som svarer adresserer utfordringen om behov for integrering i eksisterende fag og på tvers av fag.

Institusjonsnavn	Hva synes dere fungerer <i>mindre godt</i> i undervisningen av ESAB?
NMBU	Integrering av tema i bedriftsøkonomisk analyse
Høgskolen i Østfold	ESAB bør være integrert i undervisningen i de fleste emner, det er det ikke per. i dag.
OsloMet	Det er krevende å krysse etablerte faggrenser.
NHH	· Generelt: Skulle gjerne hatt enda sterkere innslag av ESAB-problemstillinger i programmene, men da som en integrert del av andre kurs. · MØA: Kravet om at alle må gjennomføre ett etikkurs gjør at noen studenter som ikke er så engasjert i temaet trekkes mot «billige» kurs på 2,5 stp.
Handelshøyskolen BI	· Bachelor: Ikke så lett å få inn ESAB i metode. Unntak er selvsagt etikk, som man kan reflektere mye rundt i metode undervisningen og som også gjøres. Master: Enkelte fag/program skiller mellom 'med og uten' ESAB, mao. legger det inn mer som en tilleggsfunksjon (for eksempel CSR) enn å fokusere på at dette er en integrert del av business nå. ESAB kan også ha en tendens til å bli 'ord' – mao. at man legger på begrepene uten å gi det substans, for eksempel at begrepet 'sustainability' nå brukes om det meste (lansiktig økonomisk uten nødvendigvis å ta alle de tre med (miljø/sosialt i tillegg).
Universitetet i Agder	Noen opplever at det tar tid å finne en god måte å adressere ESAB på og at det blir en naturlig del av emnet.
NTNU	Et annerledes kurs i våre økonomistudier.
Nord universitet	Vanskelig å integrere i rent matematiske emner. Må bli mer bevisst på å få bærekraftsmålene i læringsutbyttebeskrivelsen på emner.

Tabell 9 (vedlegg 1): Hva fungerer mindre bra?

12) Hva synes dere fungerer mindre bra i undervisningen av ESAB?

Oversikten vi har kartlagt av sentral pensumlitteratur viser god spredning og stort omfang av relevante læringsressurser. Lærebøker er definitivt ingen barriere for økt vekt på undervisning om bærekraft.

Tabell 18 (Vedlegg 1) viser at de fleste institusjonene har vedtatt strategier som gir gode rammebetingelser for økt satsing på bærekraft innen økonomi og administrasjon. Forpliktelsesnivået er til dels meget omfattende fra alle institusjonene som har svart på dette spørsmålet.

Samlet sett er det rimelig å oppsummere at institusjonene har mobilisert betydelige læringsressurser for å styrke sin undervisning i tema knyttet til ESAB. Kartleggingen indikerer - men med en viss tolkningsusikkerhet - at utdanningsinstitusjonene var godt forberedt på UHR-ØAs nye minimumsanbefalinger allerede i studieåret 19/20. For UHR-ØA gir den omfattende emneporteføljen et solid utgangspunkt for å øke vekten på bærekraft i undervisning, forskning, formidling og innovasjon.

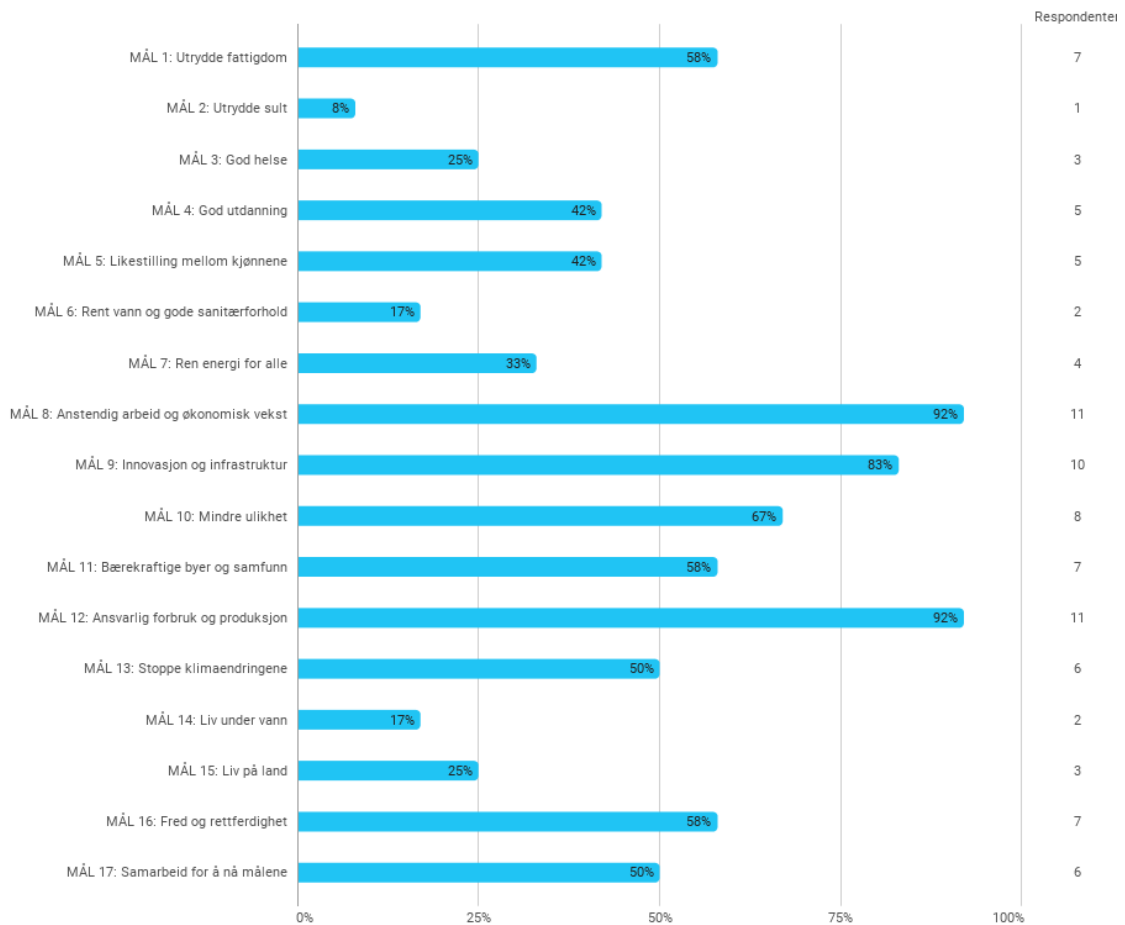
b. Temavalg bærekraft

Arbeidsgruppen ble anmodet om å

avgrense(r) det videre arbeidet til de mest relevante bærekraftsmålene og ber arbeidsgruppen vurdere og anbefale hvilke bærekraftsmål de finner det mest hensiktsmessig å fokusere på i sitt arbeid fremover.

Arbeidsgruppen har valgt en to-fasestrategi for å svare på utfordringen over. *For det første* å kartlegge hvilke bærekraftsmål institusjonene selv har valgt å vektlegge i sine fagporteføljer. *For det andre* å drøfte hvilke kriterier som det er rimelig å bruke i vårt arbeid for å identifisere bærekraftsmål som er mest relevant for UHR-ØA. Kartleggingen blir presentert i dette avsnittet. Den andre drøftingen blir presentert i avsnitt 4.

Stolpediagram 6 viser hvilke av FNs bærekraftsmål som ble planlagt tematisert for studieåret 20/21. Kartleggingen viser ikke overraskende betydelige forskjeller. Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst og mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon ble vektlagt som “særlig tematisert” fra 8 av 12 svargivere. Relativt viktig var også mål 9: Innovasjon og infrastruktur (7/12), mål 6: Mindre ulikhet (6/12) og mål 1: utrydde fattigdom / mål 13: Stoppe klimaendringene ble fremhevet fra 5 av 12 svargivere (5/12).

Stolpediagram 6 (Vedlegg 1): FNs bærekraftsmål som blir tematisert for 20/21
Spm 20) Hvilke av FNs bærekraftsmål blir særlig tematisert i emnene for 20/21? Vennligst spesifiser med emnekode i tekstfelt. N=15

Tabell 17 i Vedlegg 1 gir en deskriptiv fremstilling av hvor viktige målene er for institusjonene når vi slår sammen svar for studieåret 19/20 og 20/21. Kartleggingen indikerer hvilke av FNs bærekraftsmål som institusjonene særlig vektlegger i sin undervisning. Tall for 19/20 og inneværende år 20/21 viser relativt klart at bærekraftsmål 8, 9, 10, 12 og 13 er viktigst i institusjonenes emneportefølje. En rimelig fortolkning av svarene gir et relativt klart svar på spørsmål 2 fra UHR-ØA om å identifisere de mest relevante bærekraftsmålene. Leveransene - vektning - mellom de to akademiske årene er knapt mulig å registrere, men vekt på mål 2 - Utrydde sult går ned fra 3 til 1. MÅL 6: Rent vann og gode sanitærforhold har 2 institusjoner 19/20. 1 institusjon registrer undervisning som støtter dette målet i 20/21. Mål 13 Stoppe klimaendringene mister en institusjon. Flere mål får økt oppmerksomhet fra 19/20 til 20/21. Det gjelder mål 1, 7, 8, 11, 16 og 17.

Mål	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent	Antall mål særlig tematisert
	19/20		20/21		
MÅL 1: Utrydde fattigdom	7	53,80%	7	58,30%	14
MÅL 2: Utrydde sult	3	23,10%	1	8,30%	4
MÅL 3: God helse	3	23,10%	3	25,00%	6
MÅL 4: God utdanning	6	46,20%	5	41,70%	11
MÅL 5: Likestilling mellom kjønnene	7	53,80%	5	41,70%	12
MÅL 6: Rent vann og gode sanitærforhold	2	15,40%	2	16,70%	4
MÅL 7: Ren energi for alle	3	23,10%	4	33,30%	7
MÅL 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst	13	100,00%	11	91,70%	24
MÅL 9: Innovasjon og infrastruktur	12	92,30%	10	83,30%	22
MÅL 10: Mindre ulikhet	10	76,90%	8	66,70%	18
MÅL 11: Bærekraftige byer og samfunn	8	61,50%	7	58,30%	15
MÅL 12: Ansvarlig forbruk og produksjon	12	92,30%	11	91,70%	23
MÅL 13: Stoppe klimaendringene	8	61,50%	6	50,00%	14
MÅL 14: Liv under vann	2	15,40%	2	16,70%	4
MÅL 15: Liv på land	4	30,80%	3	25,00%	7
MÅL 16: Fred og rettferdighet	8	61,50%	7	58,30%	15
MÅL 17: Samarbeid for å nå målene	6	46,20%	6	50,00%	12
I alt	13	100,00%	12	100,00%	

Tabell 18 (Vedlegg 1): FNs bærekraftsmål som blir tematisert for 19/20 og 20/21. N=15

Spm 8 og 20) Hvilke av FNs bærekraftsmål blir særlig tematisert i emnene for 20/21? Vennligst spesifiser med emnekode i tekstfelt. N=12

3. Relevans

a. Smal tilnærming

Det er viktig å gjøre valg og kraftsamle ved faglig innovasjon. UHR-ØA ønsket kunnskap om hvilke bærekraftsmål som var og er *de mest relevante*.

Vårt empiriske svar fra avsnitt 2 er å lytte til institusjonenes egne faglige vurderinger. Institusjonenes rapportering viser en relativt klar oppfatning av relevans. Målene som får størst faglig oppmerksomhet er Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst, mål 9: Innovasjon og infrastruktur, mål 10: Mindre ulikhet, mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon og mål 13: Stoppe klimaendringene. I en gruppe av 2 mål med erfart relevans ved våre utdanningsinstitusjoner er mål 1: Utrydde fattigdom, mål 16: Fred og rettferdighet og mål 17: Samarbeid for å nå målene.

FNs bærekraftsmål fremhevet som særlig relevante fra våre institusjoner		Antall institusjoner som vektlegger for akademisk år 20/21. N=15
	Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle	11
	Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon	10
	Redusere ulikhet i og mellom land	8
	Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre	11
	Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem	6

Tabell 18a basert på tabell 18 (Vedlegg 1): FNs bærekraftsmål vektlagt ved UHR-ØA institusjonene i undersøkelsen. N=15

Det er rimelig å tolke funnene slik at disse målene blir oppfattet som i en viss forstand *direkte* koblet til samfunnsoppdraget og faglig plattform for utdanning innen økonomi og administrasjon. Med en lik fortolkning gir dette et svar på oppdraget arbeidsgruppen har fått – hvilke mål er særlig relevante?

Mål 8, 9, 10 og 12 går i en viss forstand *direkte* inn i et relevans-skjema ettersom de politisk-faglig sett står nær klassiske tema innen vår økonomisk- administrative utdanning. Når klimamålet også blir fremhevet er det rimelig å tolke at den *indirekte* virkningen på samfunns-, arbeids – og næringsliv av klimaendringene blir oppfattet som viktige. Revisorforeningen vurderer disse effektene som svært viktige, jf. Case 1 i avsnitt 5.

Med denne empiriske tilnærmingen er det mulig å summere opp våre sentrale faglige premissleverandører fra institusjonene til en relevanst teori for vår innsats for å bidra til en kritisk forståelse og konstruktiv måloppnåelse for FNs bærekraftsmål.

Det er imidlertid noen argumenter for at vår relevanst teori må ha en viss fleksibilitet for ny kunnskap. *Ett argument* er at kunnskap om mål-middel relasjonen har endret seg raskt de siste årene. Forsøk på konstruktive tiltak for å motvirke klimaendringene har vist seg å ha en rekke negative bivirkninger: Plantasjer for biodrivstoff ødela viktige jordbruksarealer. Vindmøller som raskt ble bedriftsøkonomisk lønnsomme gav lokal motstand i Norge fordi uberørt natur ble ødelagt. Et *annet argument* er at det er uenighet om indirekte koblinger mellom ulike bærekraftsmål som ikke er tilstrekkelig avklart kunnskapsmessig. Et *tredje argument* kan være at flere av FNs bærekraftsmål har innebygde motsetninger. Noen mål kan stå i konflikt med hverandre ettersom de er et resultat av en global faglig-politisk konsensus.

b. Bred tilnærming

Bærekraftsmålene er et politisk kompromiss mellom FNs medlemsland og må sees som en helhet. Utfordringen ligger nettopp i å se alle målene i sammenheng - å finne en balanse mellom for eksempel mål om fattigdomsreduksjon og matsikkerhet på den ene siden og det å bevare biologisk mangfold og klima på den andre siden. Bærekraftig utvikling krever mange vanskelige avveininger. Dersom man bare plukker ut noen få mål som man vil være opptatt av, er det en fare for at man overser eller underspiller motsetningene mellom målene. Eksempelvis kan ensidig fokus på bærekraftsmål 8 om økonomisk vekst medføre at man overser konsekvenser av slik vekst for klima og miljø. Dette tilsier at vi må være opptatt av, ikke bare de enkelte målene, men hvordan de delvis understøtter hverandre og delvis kan være i konflikt med hverandre.

Våre studenter vil være kjent med bærekraftsmålene fra grunnskole og videregående skole, men det er nok sjelden at målene problematiseres der. I høyere utdanning er det naturlig at vi problematiserer målene - at vi går videre fra de litt vage målformuleringene, til å se på hvordan de konkretiseres i delmål og diskutere i hvilken grad, hvordan og når de ulike målene kan komme i konflikt med hverandre og hvordan slike konflikter kan overkommes. Dette er omfattende tema, så det er naturlig å konsentrere seg om de tema som våre fagområder har innsikter å bidra med og som våre kandidater spesielt vil møte i sitt virke. Men en utvelgelse av et mindre antall mål må ha som bakgrunn og hele veien være bevisst at målene utgjør en helhet.

En bredere tilnærming kan være kunnskapsmessig klok, selv om det er åpenbart at ulike fagmiljøer i academia må ha en kunnskapsmessig arbeidsdeling seg imellom. En slik bredere tilnærming kan være basert på en teori om at klimatiltak og beskyttelse av klodens naturgrunnlag er en forutsetning for å nå alle andre klimamål. Stockholm Resilience Centre (SRC 2020) har en teori om en hierarkisk sammenheng mellom mulighetene for måloppnåelse: Uten at klimamål og økologiske mål om bevaring av naturen blir nådd, vil det være vanskelig å nå de øvrige målene for bærekraftig samfunnsutvikling og bærekraftig økonomi.

Figur 1: Teorier om hierarkisering av bærekraftsmålene fra Stockholm Resilience Centre ^{iv}

Professor Vigdis Vandvik gav en forelesning under Etikkdagene på HVL 22 september 2020. der hun spurte: Må vi ofre naturen for å nå klimamålene? Hennes svar var «Det går ikke! Alle IPCC 1.5°C scenariene avhenger av naturen.»

4. Case

a. Case 1: Klima som risiko for finansnæringen

Klimaendringer fører til et nytt risikobilde for bedriftene. Klimarisiko må forstås og håndteres for å sikre langsiktig lønnsomhet.

Klimaendringer er i ferd med å bli en vesentlig del av risikobildet for næringslivet. I sin risikoanalyse for 2019 identifiserer World Economic Forum (Forum 2019) klimarelaterte hendelser som de største truslene i verden i dag. Det er avgjørende at norske bedrifter forstår hvordan klimarisiko vil påvirke deres forretningsmodell og lønnsomhet.

Finansiell risiko er et velkjent begrep i økonomiutdanningen. Risikovurderinger er kjent for studentene. Hvordan kan denne kunnskapen anvendes på vurdering av klimarisiko? Og hvordan henger klimarisiko og finansiell risiko sammen?

Hva er klimarisiko?

Risiko er usikkerhet knyttet til hendelser som gir avvik fra et planlagt eller tenkt forløp. Negative avvik må håndteres og positive avvik kan utnyttes. Klimaendringer bidrar i stadig større grad til slike avvik. Dette betegnes som **klimarisiko**.

Det er vanlig å skille mellom to former for klimarisiko:

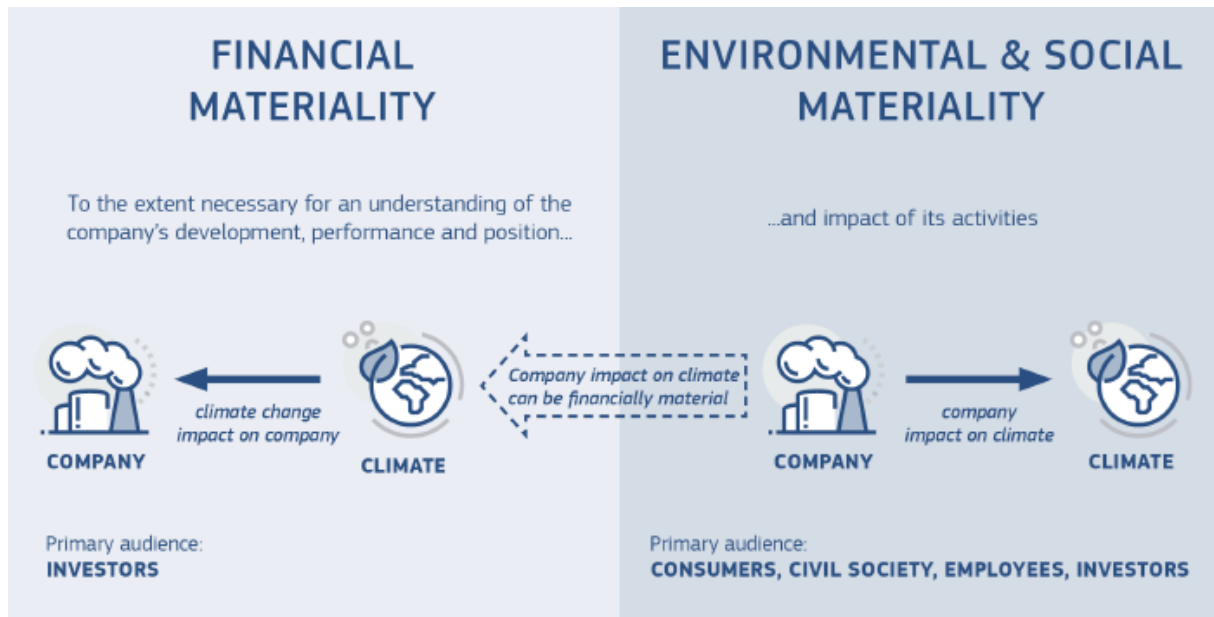
Overgangsrisiko

Klimaendringer og omstillingen til et lavutslippssamfunn fører til store endringer. Disse endringene vil påvirke forretningsmodellen til bedriftene på ulike måter.

Fysisk risiko

Klimaendringer bidrar til mer ekstremvær og uforutsigbare hendelser som flom og ras. Slike fysiske risikoer kan ødelegge grunnlaget for bedriftenes forretningsmodell. Det er en rekke eksempler på klimarelaterte risiki (Revisorforeningen 2020) .

Håndtering av klimarisiko vil kreve en ny forståelse av **vesentlighet** for bedriftene. Det er viktig å avdekke både hvordan miljø og klima vil påvirke forretningsmodellen og hvordan forretningsmodellen påvirker miljø og klima.

Figur 2. Kilde: EU-kommisjonen (EU kommisjonen 2019)

Klimarisiko åpner nye muligheter

Klimaendringer betyr ikke bare negative konsekvenser, men åpner også for nye muligheter for økt lønnsomhet og vekst for bedriftene. Gjennom en god forståelse og håndtering av klimarisiko kan bedriftene identifisere og utnytte mulighetene som ligger i endringer i for eksempel kundepreferanser, teknologisk innovasjon og politikkendringer.

b. Case 2: PRME og CBS

Principles for Responsible Management Education (PRME) et internasjonalt organ for å fremme bærekraft blant handelshøyskolene. Organet har vært i drift siden 2007, og pr i dag er det 800 handelshøyskoler som har en tett eller løsere kobling til PRME (PRME 2020). Blant de norske handelshøyskolene er det NMBU, NHH og BI som har signert medlemskap. UiA har høsten 2020 begynt prosessen med å bli medlem.

Nettverket jobber ut fra seks prinsipper:^v

Principle 1 | **Purpose**

We will develop the capabilities of students to be future generators of sustainable value for business and society at large and to work for an inclusive and sustainable global economy.

Principle 2 | Values

We will incorporate into our academic activities, curricula, and organisational practices the values of global social responsibility as portrayed in international initiatives such as the United Nations Global Compact.

Principle 3 | Method

We will create educational frameworks, materials, processes and environments that enable effective learning experiences for responsible leadership.

Principle 4 | Research

We will engage in conceptual and empirical research that advances our understanding about the role, dynamics, and impact of corporations in the creation of sustainable social, environmental and economic value.

Principle 5 | Partnership

We will interact with managers of business corporations to extend our knowledge of their challenges in meeting social and environmental responsibilities and to explore jointly effective approaches to meeting these challenges.

Principle 6 | Dialogue

We will facilitate and support dialog and debate among educators, students, business, government, consumers, media, civil society organisations and other interested groups and stakeholders on critical issues related to global social responsibility and sustainability.

Copenhagen Business School (CBS) er den handelshøyskolen som i Norden har jobbet lengst og spesielt tett med nettverket. På sin hjemmeside skriver CBS: “The six PRME principles constitute the foundation for the work we do on responsible management education.” (CBS 2020).

Arbeidet CBS har gjort på bærekraft over mange år har gjort at de har fått status som PRME Champion, noe som blant annet innebærer at deres praksis på området blir ansett for å være ledende og et eksempel for andre skoler. Ingen i Norge har fått denne statusen ennå.

Som en del av sin organisering har CBS et eget PRME Office som koordinerer arbeidet med skolens aktiviteter knyttet til bærekraft. Hvert år utgir de en omfattende rapport om hva skolen har gjort det siste året. I tillegg brukes sosiale medier bevisst. Et av prosjektene de arbeider med - og som er spesielt relevant for denne rapporten - er å bevisstgjøre eget vitenskapelig personale om bærekraft og integrere bærekraft i de fleste emnene. Ifølge rapporten for 2019 har de

gjennomført dette for bachelorprogrammene og arbeider nå med masterprogrammene. De skriver på side 17 i 2019-rapporten (CBS 2019):

“Data shows that, throughout the duration of the project, faculty have integrated more and more responsible management education into their courses. Many teachers revise their course outlines in order to integrate the responsible management competencies of their programme and ask for relevant teaching material. The project therefore succeeds in raising awareness about responsible management education, while it allows the programmes to have diverse interpretations of the term.”

CBS har også analysert alle sine 19 programmer for å studere i detalj hvordan bærekrafts-tematikken behandles i ulike emner og programmer. Rapportene, kalt “Curriculum Development” fra hvert program viser “how students are already explicitly or implicitly taught notions of responsibility within their respective field of interest.” (CBS 2020a).

Et annet eksempel på CBS sine aktiviteter er “Responsibility Day.” Dette er et av de største årlige arrangementene, og markerer oppstarten av studiene for nye studenter. “Responsibility Day” har også som formål å signalisere, både til nye og eksisterende studenter, CBS sitt bærekrafts-engasjement og PRME-forpliktelse.

Som PRME Champion fremstår CBS som en viktig og nyttig inspirasjonskilde for norske handelshøyskoler i arbeidet med å forbedre og implementere bærekraftstematikken.

c. Case 3: Stockholm Resilience Centre

Stockholm Resilience Center (SRC) er et internasjonalt forskningscenter innen styring (governance) av sosial-økologiske systemer tilknyttet Stockholms Universitet. Senteret legger spesiell vekt på resiliens - kapasiteten til et system til å takle endringer og fortsette å utvikle seg innenfor kritiske terskler. SRC arbeider med klimaendringer, landskap, vannressurser, arealbruk, matsikkerhet, marine systemer, urbane systemer med sikte på å generere innsikt med sikte på å flytte styring og ledelse mot bærekraft^{vi}. Senteret ble etablert i 2007 som et felles initiativ mellom Stockholms universitet og Beijer Institutt for økologisk økonomi ved Det kongelige svenske vitenskapsakademiet. Senteret er kjent som internasjonal aktør innen bærekraft med sentrale forskere, men i vår sammenheng er det interessant å se på utdanningsaktiviteten ved senteret.

SRC tilbyr tverrfaglige kurs på lavere-, master-, og PhD-nivå. SRC er kjent for Deres 2-årige master kalles “Social-Ecological Resilience for Sustainable Development”, og introduserer ifølge nettsidene^{vii} studentene til kompleksiteten i samhandlingene med mennesker og natur. Begrepet «resilience» (motstandsdyktighet) brukes her som en tilnærming til forståelse og styring av sosial-økologiske systemer^{viii}.

Målet for masterstudiet er å bidra til forskning på feltet, samt å løse konkrete/reelle problemer. Dette gjøres ifølge senterets nettsider i et internasjonalt og svært interaktivt læringsmiljø.

Verten for programmet er avdeling for biologi ved Stockholms Universitetet. En kohort på 18 studenter følger programmet.

Masterprogrammets første år omfatter fire obligatoriske kurs^{ix} som gir bred opplæring i konsepter, teorier og metoder for å kunne studere kompleksiteten i sosial-økologiske systemer. I det første kurset (Social-Ecological Systems: Challenges and Approaches) introduseres studentene for begrepet antropocen, de reflekterer over teoriens rolle i bærekraftsvitenskap og utforsker konsepter og metoder for å forstå hvordan økologiske prosesser støtter menneskelig velferd (well-being). Det andre kurset (Systems Theory and Resilience Thinking) introduserer kvalitative og kvantitative tilnærminger til analyse av systemer, som anvendes på case for å forstå systemers resiliens og potensielle transformasjoner mot bærekraft. Det tredje kurset (Governance and Management of Social-Ecological Systems) utforsker alternative tilnærminger for å analysere hvordan folk tar valg, anvender regler og lærer å administrere og styre sosial-økologiske systemer. I det fjerde og siste kurset (Resilience Reflections and Applications) reflekterer en over hvordan metoder for resiliens kan brukes til å studere sosial-økologiske systemer, og bygge studentenes forskningsferdigheter.

I studiets andre år skal kandidatene utvikle og gjennomføre egen forskning som danner grunnlaget for masteroppgaven. Temaet for masteroppgavene (60 studiepoeng) skal være knyttet til ett eller flere av forskningstemaene ved Stockholm Resilience Center. Institusjonens ambisjon er at studentenes forskning skal publiseres i fagfelleverderte tidsskrifter. Følgende kurs er obligatoriske:

SRCs utdanninger legger vekt på det tverrfaglige, og fremstår derfor med en relativt bred faglig innfallspport til bærekraft. Samtidig synes det som studiet går dypt i sentrale og overordnede problemstillinger i veien mot å løse de store spørsmål som må adresseres i transformasjonen mot bærekraftige samfunn

5. Oppsummert: Forventninger om bærekraftskunnskap i UHR-ØA utdanningen

Arbeidsgruppen fikk 3 oppdrag fra UHR-ØA:

I første omgang foretar en enkel kartlegging av hvordan bærekraftsmålene gjør seg gjeldende i økonomisk-administrativ utdanning i dag. Har institusjonene egne kurs som omfatter bærekraft eller er temaet integrert i andre kurs?

Samlet sett er det rimelig å oppsummere at institusjonene har mobilisert betydelige læringsressurser for å styrke sin undervisning i tema knyttet til ESAB og herunder bærekraft. Kartleggingen indikerer at utdanningsinstitusjonene var godt forberedt på UHR-ØAs nye minimumsanbefalinger allerede i studieåret 19/20. For UHR-ØA gir den omfattende emneporteføljen et solid utgangspunkt for å øke vekten på bærekraft i undervisning, forskning, formidling og innovasjon.

Det andre oppdraget:

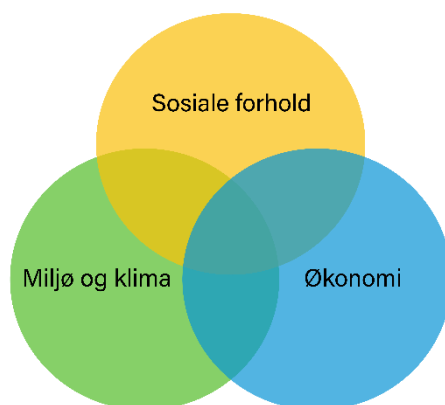
Avgrense(r) det videre arbeidet til de mest relevante bærekraftsmålene og ber arbeidsgruppen vurdere og anbefale hvilke bærekraftsmål de finner det mest hensiktsmessig å fokusere på i sitt arbeid fremover.

FNs bærekraftsmål fremhevet som særlig relevante fra våre institusjoner		Antall institusjoner som vektlegger for akademisk år 20/21. N=15
	Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle	11
	Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon	10
	Redusere ulikhet i og mellom land	8
	Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre	11
	Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem	6

Tabell 18a basert på tabell 18 (vedlegg 1): FNs bærekraftsmål vektlagt ved UHR-ØA institusjonene i undersøkelsen

Bærekraftsmålene som institusjonene vektlegger er presentert i tabell 2 over. Funnene er relativt klare både for akademisk år 19/20 og 20/21. Utvalget anbefaler imidlertid at UHR-ØA finner en balanse som reflekterer kritisk distanse og ydmykhet for raske endringer i kunnskapsgrunnlaget for måloppnåelse av FNs bærekraftsmål. I forhold til mål som er vektlagt i tabell 2 bør vi være åpen for at endre bærekraftsmål bli vurdert opp i fremtidig faglig innovasjon slik tabell 17 indikerer (Mål 1, 16 og 17) og slik Stockholm Resilience Centre argumenterer for – større vekt på en helhet der naturmangfold blir vektlagt.

En rimelig felles ramme for videre fagutvikling av bærekraft knyttet til etikk og samfunnsansvar kan være den tredelte bunnlinjen som de fleste forfattere nå har som standard forventning til utvidet bunnlinje for virksomheter.

Figur 1: Den tredelte bunnlinje (Elkington 1997)

Det tredje oppdraget til utvalget velger vi i hovedsak å ta bokstavelig.

Neste fase i arbeidet vil være å avgi en rapport med anbefalinger og tiltak til hvordan man kan inkludere de utvalgte bærekraftsmålene i økonomisk-administrativ utdanning på enhetsmøtet høsten 2020.

Slik arbeidssituasjonen har vært for de fleste medlemmene i utvalget har Korona tatt mye oppmerksomhet. Vi vil derfor anbefale at utvalget kan få komme tilbake til en anbefaling på dette punkt til møtet vår 2021 etter å ha hørt innspill på enhetsmøtet i november.

Vi ber imidlertid enhetsmøte vurdere om det er rimelig å gjøre ett vedtak denne høst for ikke å miste tid for planlegging av undervisning 21/22:

Masterdelen av Siviløkonomutdanning bør innarbeide minst 5 stp. som kan ivareta kunnskap om bærekraft i kombinasjon med etikk og samfunnsansvar.

Vedlegg 1: Kartlegging fra institusjonene (eget dokument)

Vedlegg 2: Måloppnåelse MDG

Did we achieve the Millennium Development Goals (MDGs)?

Summary of global progress of the United Nations' (UN) Millennium Development Goals (MDGs), which spanned the period 2000-2015. Shown are the Targets of the MDGs*, levels in the baseline year, the final target level and actual achieved level for each Target.

- Achieved Targets are marked in **green**;
- Missed Targets are marked in **red**.

Millennium Development Goal (MDG) Target	Baseline level	Target level	Achieved final level
MDG1.A: halve share of people living in extreme poverty (<\$1.25 per day)	47% in developing regions	Reduce to 23.5%	Fell to 14%
MDG1.B: achieve full and productive employment, as well as decent work for all, including young people and women	62% global working-age population in employment	Full (100%)	Fell to 60%
MDG1.C: halve the proportion of individuals suffering from hunger	23.3% in developing regions	Reduce to 11.5%	Fell to 12.9%
MDG2.A: ensure that children universally – including both boys and girls – will be able to complete a full course of primary education	83% in developing regions	Universal (100%)	Increased to 91%
MDG3.A: eliminate gender disparity at all education levels	Developing regions: 0.87 in primary 0.77 in secondary 0.71 in tertiary	Gender parity index (GPI) between 0.97-1.03	Developing regions: 0.98 in primary 0.98 in secondary 1.01 in tertiary
MDG4.A: reduce the under-five mortality rate by two-thirds	90 per 1,000 live births	Reduce to 30 per 1,000	Fell to 43 per 1,000
MDG5.A: reduce the maternal mortality ratio by 75 percent	380 per 100,000 births	Reduce to 95 per 100,000	Fell to 210 per 100,000
MDG5.B: achieve universal access to reproductive health. <i>Pregnant women receiving adequate antenatal care visits</i>	35% in developing regions	Universal (100%)	Increased to 52%
MDG5.B: achieve universal access to reproductive health. <i>Women aged 15 – 49 in marriage/union, using contraceptives</i>	55% in developing regions	Universal (100%)	Increased to 64%
MDG6.A: halt and have started to reverse the spread of HIV/AIDS	3.5M new cases per year	0 new cases	2.1M new cases per year
MDG6.B: achieve global access to treatment for HIV/AIDS for those who need it by 2010	3% of people with HIV	100% of people with HIV	23% of people with HIV (2010) 45% of people with HIV (2015)
MDG6.C: ceased & started reversal of incidence of malaria & TB. <i>Incidence of malaria</i>	158 new cases per 1,000 at risk	Fewer than 158 new cases per 1,000 at risk	Fell to 94 new cases per 1,000 at risk
MDG6.C: ceased & started reversal of incidence of malaria & TB. <i>Incidence of tuberculosis (TB)</i>	172 new cases per 100,000 people	Fewer than 172 new cases per 100,000 people	Fell to 142 new cases per 100,000 people
MDG7.A: integrate principles of sustainable development into country policies & reverse loss of environmental resources			Multiple metrics (nearly all deteriorating)
MDG7.B: reduce biodiversity loss, achieving, by 2010, a significant reduction in the rate of loss			Red List Index shows continued biodiversity loss
MDG7.C: halve the proportion of the population without sustainable access to <i>safe drinking water</i>	24% without access to improved water source	Reduce to 12% without access	Fell to 9% without access
MDG7.C: halve the proportion of the population without sustainable access to <i>sanitation</i>	46% without access to improved sanitation	Reduce to 23% without access	Fell to 32% without access

*MDG8 (Global Partnership) does not have easily quantifiable targets and is therefore not included.

Source: United Nations (UN), the MDG Report (2015) & MDG Monitor.

The data visualization is available at OurWorldinData.org. There you will find further data on this topic.

Licensed under CC-BY-SA by the authors Hannah Ritchie & Max Roser.

Kilde: <https://slides.ourworldindata.org/millennium-development-goals/#/3>

Vedlegg 3:

FNs bærekraftsmål² fremhevet som særlig relevante fra våre institusjoner med delmål

FNs bærekraftsmål ³ fremhevet som særlig relevante fra våre institusjoner	Delmål
 <p>Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle</p>	<p>8.1) Opprettholde en økonomisk vekst per innbygger som er i samsvar med forholdene i de respektive landene, og spesielt en vekst i bruttonasjonalproduktet på minst 7 prosent per år i de minst utviklede landene</p> <p>8.2) Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon, blant annet med vekt på lønnsomme og arbeidsintensive sektorer</p> <p>8.3) Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester</p> <p>8.4) Til og med 2030 gradvis å bedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljøødeleggelser, i samsvar med det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon, der de utviklede landene går foran.</p> <p>8.5) Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid</p> <p>8.6) Innen 2020 betydelig redusere andelen unge som verken er i arbeid, under utdanning eller opplæring</p> <p>8.7) Iverksette umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid – inkludert rekruttering og bruk av barnesoldater – forbyes og avskaffes, og innen 2025 avskaffe alle former for barnearbeid</p> <p>8.8) Beskytte arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, inkludert arbeidsinnvandrere og særlig kvinnelige innvandrere, og arbeidstakere i et usikkert arbeidsforhold</p> <p>8.9) Innen 2030 utarbeide og iverksette politikk for å fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter</p> <p>8.10) Styrke nasjonale finansinstitusjoners evne til å utvide tilgangen til og stimulere til bruk av bank- og forsikringstjenester og finansielle tjenester for alle</p>

² Kilde: FN-sambandet: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

³ Kilde: FN-sambandet: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

	<p>8.a) Øke støtten til handelsrettet bistand («Aid for Trade») til utviklingsland, særlig til de minst utviklede landene, blant annet gjennom det styrkede, integrerte rammeverket for handelsrelatert faglig bistand til de minst utviklede landene (EIF)</p> <p>8.b) Innen 2020 utvikle og iverksette en global strategi for sysselsetting av ungdom og innføre «The Global Jobs Pact» utviklet i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO)</p>
 <p>9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR</p> <p>Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon</p>	<p>9.1) Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, inkludert regional og grensekryssende infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkommelig pris og likeverdig tilgang for alle</p> <p>9.2) Fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og næringsutvikling, og innen 2030 øke industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt betydelig, i tråd med forholdene i de respektive landene, og doble industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt i de minst utviklede landene</p> <p>9.3) Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder</p> <p>9.4) Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet</p> <p>9.5) Styrke vitenskapelig forskning og oppgradere teknologien i næringslivssektorene i alle land, særlig i utviklingsland, blant annet ved –innen 2030 – å stimulere til innovasjon, betydelig øke antallet ansatte (per million innbyggere) innenfor forsknings- og utviklingsvirksomhet og betydelig øke bevilgningene til offentlig og privat forskning og utvikling</p> <p>9.a) Legge til rette for bærekraftig utvikling av infrastrukturen i utviklingsland ved å øke den finansielle, teknologiske og faglige bistanden til afrikanske land, de minst utviklede landene, kystløse utviklingsland og små utviklingsøystater</p> <p>9.b) Støtte nasjonal utvikling av teknologi, forskning og innovasjon i utviklingsland, blant annet ved å sikre politiske rammevilkår som fremmer mangfold i næringslivet og gir handelsvarer en merverdi</p> <p>9.c) Øke tilgangen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi betydelig og arbeide for at de minst utviklede landene får allmenn og rimelig tilgang til internett innen 2020</p>
 <p>10 MINDRE ULIKHET</p>	<p>10.1) Innen 2030 oppnå en gradvis og varig inntektsøkning for de fattigste 40 prosentene av befolkningen som er raskere enn økningen for det nasjonale gjennomsnittet</p> <p>10.2) Innen 2030 sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status</p>

<p>Redusere ulikhet i og mellom land</p>	<p>10.3) Sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, blant annet ved å avskaffe diskriminerende lover, politikk og praksis og ved å fremme lovgivning, politikk og tiltak som er egnet til å nå dette målet</p> <p>10.4) Vedta politikk, særlig når det gjelder skatter og avgifter, lønn og sosialomsorg, med sikte på å oppnå en gradvis utjevning av forskjeller</p> <p>10.5) Bedre reguleringen av og tilsynet med globale finansmarkeder og finansinstitusjoner, og styrke gjennomføringen av regelverket</p> <p>10.6) Sikre at utviklingslandene blir bedre representert og får større grad av medbestemmelse i beslutningsprosessene i globale finansinstitusjoner, slik at institusjonene fungerer bedre og blir mer pålitelige, ansvarlige og legitime</p> <p>10.7) Legge til rette for migrasjon og mobilitet i ordnede, trygge, regulerte og ansvarlige former, blant annet ved å føre en planmessig og godt forvaltet migrasjonspolitik</p> <p>10.a) Gjennomføre prinsippet om særbehandling og differensiert behandling av utviklingsland, særlig de minst utviklede landene, i samsvar med avtaler inngått med Verdens handelsorganisasjon</p> <p>10.b) Stimulere til offentlig utviklingsbistand og kapitalflyt, blant annet direkte utenlandske investeringer, til statene der behovet er størst, særlig de minst utviklede landene, afrikanske land, små utviklingsøystater og kystløse utviklingsland, i samsvar med landenes egne planer og programmer</p> <p>10.c) Innen 2030 redusere transaksjonsgebyrene til under 3 prosent ved pengeoverføringer fra migranter til hjemlandet og avskaffe overføringsordninger med gebyrer som overstiger 5 prosent</p>
 <p>Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre</p>	<p>12.1) Gjennomføre det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon ved at alle land deltar, men slik at de utviklede landene går foran, samtidig som det tas hensyn til utviklingslandenes utviklingsnivå og muligheter</p> <p>12.2) Innen 2030 oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser</p> <p>12.3) Innen 2030 halvere matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, inkludert svinn etter innhøsting</p> <p>12.4) Innen 2020 oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen, i samsvar med internasjonalt vedtatte rammeverk, og betydelig redusere utslipp av kjemikalier og avfall til luft, vann og jord for mest mulig å begrense skadevirkningene for folkehelsen og for miljøet</p> <p>12.5) Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk</p> <p>12.6) Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å ta i bruk bærekraftige metoder og integrere informasjon om egen bærekraft i sine rapporteringsrutiner</p> <p>12.7) Fremme bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser, i samsvar med de enkelte landenes politikk og prioriteringer</p> <p>12.8) Innen 2030 sikre at alle mennesker i hele verden har relevant informasjon om og forståelse av bærekraftig utvikling og et levesett som er i harmoni med naturen</p>

	<p>12.a) Støtte utviklingslandene i å styrke deres vitenskapelige og tekniske kapasitet til å innføre mer bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre</p> <p>12.b) Utvikle og innføre metoder for å måle effekten av bærekraftig reiseliv som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter</p> <p>12.c) Redusere ineffektive subsidier til fossilt brensel ved å fjerne markedsvridninger som oppmuntrer til overforbruk, i samsvar med nasjonale forhold, blant annet ved å legge om skatter og avgifter og avvikle skadelige subsidier der de finnes, slik at konsekvensene for miljøet avdekkes, og samtidig fullt ut ta hensyn til utviklingslandenes særlige behov og situasjon og begrense eventuelle negative konsekvenser for deres utvikling mest mulig og på en måte som beskytter de fattige og de berørte lokalsamfunnene</p>
 <p>Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem</p>	<p>13.1) Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg klimarelaterte farer og naturkatastrofer i alle land.</p> <p>13.2) Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå</p> <p>13.3) Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer og deres evne til tidlig varsling, samt styrke kunnskapen og bevisstgjøringen om dette.</p> <p>13.a) Gjennomføre forpliktelsene de utviklede landene som er part i FNs rammekonvensjon om klimaendringer, har påtatt seg, for å nå; målet om i fellesskap å skaffe 100 milliarder dollar årlig innen 2020 fra alle kilder for å dekke utviklingslandenes behov for å innføre hensiktsmessige klimatiltak og gjennomføre dem på en åpen måte, og fullt ut operasjonalisere Det grønne klimafondet ved at fondet snarest mulig tilføres kapital</p> <p>13.b) Fremme mekanismer for å styrke evnen til effektiv klimarelatert planlegging og forvaltning i de minst utviklede landene og små utviklingsøystater, blant annet med vekt på kvinner, ungdom og lokale og marginaliserte samfunn</p>

Tabell Vedlegg: FNs bærekraftsmål vektlagt ved UHR-ØA institusjonene i undersøkelsen. Kilde: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Litteratur:

- CBS (2019): 2019 Responsible Management Report. <http://d30mzt1bxg5llt.cloudfront.net/public/uploads/sip-reports/CBSPRMESIPReport2019.pdf>
- CBS (2020): Principles for Responsible Management Education. <https://www.cbs.dk/en/knowledge-society/strategic-areas/principles-responsible-management-education>
- CBS (2020a): Responsibility at CBS - Curriculum Development. <https://www.cbs.dk/en/knowledge-society/strategic-areas/principles-responsible-management-education/education/curriculum-development>
- Elkington, J. (1997): *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of Twenty First Century Business*. Capstone, MN.
- EU kommisjonen (2017): European consensus on development. from https://ec.europa.eu/international-partnerships/european-consensus-development_en
- EU kommisjonen, (2019): Guidelines on reporting climate-related information. https://ec.europa.eu/finance/docs/policy/190618-climate-related-information-reporting-guidelines_en.pdf
- Finans-Norge (2019). Bærekraftkonferansen 2019 - Presentasjoner. <https://www.finansnorge.no/aktuelt/arrangementssider/2019/barekraftkonferansen-2019/presentasjoner/>
- FNSambandet (2019). "Bærekraftig utvikling." from <https://www.fn.no/tema/fattigdom/barekraftig-utvikling>
- Forskning.no (2020): Koronapandemien svekker arbeidet for å oppnå FN's bærekraftsmål. from <https://forskning.no/barekraft-klimatekologipolitikk/koronapandemien-svekker-arbeidet-for-a-oppna-fns-barekraftsmal/1717055>
- World Economic Forum, (2019): The Global Risks Report 2019 14th Edition. <http://wef.ch/risks2019>
- Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, (2019): *Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development*. United Nations, New York, UN:213
- IPBES (2019). *Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services*. <https://ipbes.net/global-assessment>
- IPCC (2018). *Global Warming of 1.5 °C. Special Report related global greenhouse gas emission pathways*, a. e. t. e. p. M.-D. sustainable development, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, W. M.-O. A. Pirani, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, and a. T. W. e. I. P. M. Tignor, IPCC. <https://www.ipcc.ch/sr15/>
- IPCC (2020): The Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/>
- Jørgensen, S. og L. J. T. Pedersen (2018): *RESTART Sustainable Business Model Innovation*, Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-91971-3>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020b): Bærekraftsmålene for Norge. <https://berekraft.regjeringen.no/om-handlingsplanen/>
- Malcolm Molyneux, E. M. (2016). "Reaching Millennium Development Goal 4." *The Lancet Global Health* VOLUME 4, ISSUE 3, E146-E147, MARCH 01, 2016.

PRME (2020): A global movement transforming business and management education through research and leadership. <https://www.unprme.org/>

Regjeringen (2020): Kunnskap og FNs bærekraftsmål. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/innsikt/internasjonalt-kunnskapssamarbeid/utdanning-og-nye-barekraftsmal/id2398973/>

Regjeringen (2020a): Bærekraftsmålene. <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-barekraftsmal/id2590133/>

Revisorforeningen (2020): Klimarisiko. <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/artikler-barekraft/klimarisiko/>

SRC (2020): Stockholm Resilience Centre. from <https://www.stockholmresilience.org/>

UHR (2020): UHRs arbeid med bærekraftsmålene. <https://www.uhr.no/temasider/uhrs-arbeid-med-barekraftsmalene/>

UHR-ØA (2018): Minimumskrav for Bachelor i økonomi og administrasjon (BØA) https://www.uhr.no/_f/p1/i48e11d18-8b76-4089-acb1-511fa13135e4/boa-plan-vedtatt-av-uhr-oa-november-2018-endelig.pdf

UHR-ØA, Nasjonalt fagorgan for etikk, samfunnsansvar og bærekraft (2018): Innspill til revidering av BØA-planen til møte 3. og 4. mai 2018. UHR-ØA.

UN (2015). The Millennium Development Goals Report 2015. [https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)

UN (2020). The Sustainable Development Report 2020: 66. [https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](https://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)

UNHCR (2020): Figures at a glance. <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

Sluttnoter:

ⁱ Søk 241020 klokken 1400.

ⁱⁱ <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-barekraftsmal/id2590133/>
<https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/barekraft/>
<https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/barekraft/hvordan-jobber-kommunesektoren-med-barekraftsmalene/>
https://info.deloitte.no/lg-public-globale-mal-lokal-handling.html?_ga=2.216255830.1745330424.1598307204-499318659.1527248340
<https://distriktssenteret.no/artikkel/bruk-fns-barekraftsmal-i-kommuneplanleggingen/>
<https://www.baerum.kommune.no/aktuelt/asker-og-barum-jobber-sammen-for-en-barekraftig-utvikling/>
<https://roros.kommune.no/fn/>
<https://www.asker.kommune.no/asker-mot-2030/fns-barekraftsmal/>
<https://www.krodsherad.kommune.no/tjenester/velkommen-til-krodsherad/norefjell-som-ett-barekraftig-reisemal/>
<https://www.trondheim.kommune.no/aktuelt/nyheter/2018/trondheim-skal-lede-verdens-byer-i-barekraftig-utvikling/>
<https://www.inderoy.kommune.no/barekraftig-utvikling.6167607-163189.html>

ⁱⁱⁱ Gjennomgangen var basert på data samlet inn av PhD-student Cathrine Borgen ved HVL.

^{iv} <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html>

^v Gjengitt her slik prinsippene er presentert på PRME sin hjemmeside <https://www.unprme.org/what-we-do>

^{vi} <https://stockholmresilience.org/about-us.html>

^{vii} <https://stockholmresilience.org/education/graduate-level-masters.html>

^{viii} <https://stockholmresilience.org/research/research-news/2015-02-19-what-is-resilience.html>

^{ix} Oversatt fra <https://stockholmresilience.org/education/graduate-level-masters.html>